

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. Ф. РАКОЦІ ІІ
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЇ

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з Угорської мови
для вступників на другий курс навчання
за освітнім ступенем «Бакалавр»**

**ÍRÁSBELI FELVÉTELI FELADATOK
TÉMAKÖREI
„BSc” képzési szint második évfolyamára felvételizők számára
Magyar nyelv**

A MAGYAR NYELV ÍRÁSBELI FELVÉTELI VIZSGA LEÍRÁSA ÉS
KÖVETELMÉNYRENDSZERE BA II. évfolyamára felvételizők számára

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Magyar tanszéki csoport, 2017

A magyar nyelv írásbeli vizsga időtartama 90 perc.

A vizsgán egy két részből álló 100 pont értékű feladatlapot kapnak a vizsgázók.

A feladatlap felépítése és tartalmi jellemzői:

A feladatlap első (I.) feladata egy SZÖVEGÉRTÉSI FELADATSOR.

A szövegértési feladat szövege egy 400-500 szó terjedelmű összefüggő ismeretterjesztő szöveg vagy publicisztikai mű (vagy azoknak egy részlete).

A szöveg után található a szövegértést vizsgáló kérdések és feladatok, amelyek az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás felismerése, kikeresése.
- különböző szövegbeli érvek, álláspontok, szerzői álláspont felismerése.
- a szöveg jelentésére, jelentésrétegeire vonatkozó kérdések.
- a szövegösszefüggésekre vonatkozó kérdések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között, a cím és szöveg között, a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között.
- a szöveg jellemzői kommunikatív, pragmatikai, szövegműfaji szempontból.
- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepének felismerése, a szöveg és más külső információk kapcsolata,
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok, a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

A feladatlap második (II.) feladata ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT.

A feladat a következő lehet a vizsgázó választása szerint:

A) ÉRVELÉS: 3-5 érvel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) GYAKORLATI SZÖVEGMŰFAJ: gyakorlati szöveg alkotása megadott műfajban, témában, megadott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek:

Motivációs levél,

Hivatalos témájú levelek (kérvény, panaszos levél)

Hozzászólás szövege

Vitaindító szöveg

Nyilvános beszéd szövege (pl. kampánybeszéd, ünnepi beszéd)

Ajánlás

Programterv szövege

Publicisztikai műfajok: esszé, riport, glossza.

Mindkét választható feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet.

A feladatlap értékelése

A feladatlap összértéke 100 pont.

A feladatlap I. részének, a Szövegértési feladatsornak a javítása, értékelése

A feladatsor maximális pontértéke 50 pont.

Az elfogadható válaszok tartományát, illetve az adható részpontokat az adott feladatlaphoz tartozó javítási-értékelési útmutató tartalmazza.

A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az összpontoszámot.

A feladatlapon II. részének, az Érvelés vagy Gyakorlati szövegalkotás feladatnak a javítása, értékelése

Az értékelés a javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A feladatsor maximális pontértéke 40 pont.

A vizsgázónak csak az egyik feladatot kell választania, a választását jelölnie kell. A javító tanár csak a választott feladatot pontozza.

Az adott feladatlaphoz tartozó javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontoszámait.

A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az összpontoszámot.

Helyesírás és íráskép

A javítás során értékeljük a helyesírást és írásképet 10 pont értékben (helyesírás- 8 pont, íráskép-2 pont).

A helyesírást a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint értékeljük. (A magyar helyesírás szabályainak 12. kiadása alapján.)

Ha a dolgozat nem tartalmaz helyesírási hibát, akkor 8 pont részpontoszámot ér.

Minden a dolgozatban jelölt helyesírási hiba pontlevonást jelent.

Egy jelölt helyesírási hiba 1 pont levonást jelent. Egy központoszási hiba fél (0,5) pont levonást jelent.

Az íráskép a szöveg rendezettségét, olvashatóságát jelenti, a forma kulturáltsága szerint.

Megfelelő íráskép esetén 2 pont adható.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési feladat	50 pont
Reflektálás vagy gyakorlati szövegalkotás	40 pont
Helyesírás, íráskép	10 pont
Összesen	100 pont

A MAGYAR NYELV VIZSGA KÖVETELMÉNYRENDSZERE

(A KÖZÉPISKOLAI MAGYAR NYELV TANANYAG ALAPJÁN)

I. KOMPETENCIÁK

1. Szövegértés

1. A szövegben található információk feldolgozása és megítélése.
2. Az információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.
3. Nyelvi, kommunikációs és irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.
4. Személyes állásfoglalás kialakítása különféle gondolatokról, ismeretekről, véleményekről.
5. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.
6. Hétköznapi, publicisztikai, tudományos, hivatalos, szépirodalmi szövegek értelmezése, a bennük lévő ismeretek és élettartalmak felismerése, visszakeresése.
7. Átvitt, metaforikus jelentésű szövegek dekódolása, a bennük rejlő általános érvényű tartalmak felismerése.
8. Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak és az adott szempontnak megfelelően.
9. A gondolatmenet, a kifejezésmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai és gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével.
10. Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.
11. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli utalások megfogalmazása.
12. A kommunikációs cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése írott megnyilatkozásokban.

2. Írásbeli szövegalkotás

1. Műveltségen és tájékozottságon alapuló személyes vélemény megfogalmazása különböző témákban és különböző műfajokban a műfajnak, a témának, a címzettnak megfelelő szabotossággal, a beszédhelyzet tényezőinek figyelembe vételével.
2. Tájékoztató, érvelő és esszé-típusú szövegek létrehozása a megadott témákban *(pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyezetei; az emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések, érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyezetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom, a kárpátaljai magyar kultúra és nyelvhasználat kérdésköre)*.
3. Írásbeli és szóbeli műfajok reprodukálása és létrehozása a kommunikációs célnak megfelelően, az adekvát műfaj tartalmi, szerkezeti és stiláris követelményeinek betartásával, felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képessége.
4. A megnyilatkozás céljának és tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a standard norma adekvát alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.
5. Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, érvek és ellenérvek megfogalmazása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.
6. Gyakorlati írásművek szerkezeti, tartalmi, stiláris és nyelvi jellemzőinek alkalmazása *(pl. hozzászólásban, pályázatban, levélben, önéletrajzban, kérvényben, motivációs levélben stb.)*.
7. Az információk célirányos, etikus és kritikus felhasználása.

3. Fogalomhasználat

1. Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló megfogalmazása, pontos, egzakt fogalomhasználat.
2. Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai, szociolingvisztikai fogalmak önálló alkalmazása a nyelvhasználati szituációnak és a témának megfelelően.
3. Fogalmak összefüggéseinek és változó jelentésének megértése és bizonyítása példákkal.
4. Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

A vizsgán számon kérhető fogalmak körét a középiskolai magyar nyelv tanterv 10-11. évfolyamra érvényes előírásaiban szereplő fogalmak alkotják.

II. ISMERETKÖRÖK

1. témakör: A nyelvi szintek

Hangtan	A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése. Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői. A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése.
Alaktan és szótan	A morféimák, szóelemek szerepe és használata a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában. Az alapszófajok, a viszonyozók és a mondatzók. Alaktani sajátosságok: a szótó, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik.
A mondat szintagmatikus szerkezete	A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik. A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében (állítmány, alany, tárgy, határozó, jelző)
Mondattan	A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai. Az egyszerű és összetett mondatok felismerése, egyszerű mondatok elemzése. Az adekvát mondat szerkesztés a gyakorlatban. Az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése. Összetett mondatok elemzése.

2. témakör: Kommunikáció

A nyelv és a kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezőinek, céljának, funkcióinak, valamint ezek összefüggésének megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással. A kommunikáció folyamata. A kommunikáció tényezői. A kommunikációs cél és funkció. A nyelv szerepe a kommunikációban.
Pragmatika	A sikeres nyelvhasználat gyakorlata: a nyelvhasználat, a társalgás összetevői; beszédaktusok; az együttműködés elve; udvariassági formák. A köszönés és a megszólítás szerepe a kommunikációban. A szolidaritás, illetőleg a közeledés és távolodás nyelvi kifejezése. A nyelv mint a társas viselkedés része. A nyelvi illem. A nyelv működése, a nyelvhasználat különböző kontextusokban, különböző célok elérésére. Együttműködési elvek.
Nyelvi és nem nyelvi (verbális és nonverbális) kommunikáció	Az emberi kommunikáció nem nyelvi jelei és kifejezőeszközei (pl. gesztusok, mimika, térközszabályozás, tekintet, külső megjelenés, testtartás, fejtartás, csend).
A kommunikáció működése	A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség. A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal. Példák a különböző közlésmódok kommunikációs funkcióira (párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés; köszönés, megszólításformák). A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek szándékának felismerése. A nyelvi és kommunikatív kompetencia. A szituatív (beszédhelyzethez igazodó) nyelvhasználat. A formális és informális nyelvhasználat jellemzői.

A tömegkommunikáció	Tény és vélemény, tájékoztatás és véleményközlés, tájékoztatás és véleményalakítás megkülönböztetése a tömegkommunikációban. A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció. A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái. A reklámok, internetes kommunikációs felületek. A marketingkommunikáció. A nyelvi marketing. Néhány tömegkommunikációs műfaj.
---------------------	---

3. témakör: A nyelvi változatosság

Nyelv és nyelvváltozatok	A nemzeti nyelv és változatai. A nyelv változatossága és viszonylagos állandósága. Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban. A nyelvek és nyelvváltozatok virtuális egyenlősége és aktuális egyenlőtlensége. A nyelvi alapú diszkrimináció és a nyelvi tolerancia. A magyar nyelv fontosabb belső változatai. A magyar nyelv vízszintes és függőleges irányú tagolódása. Az egyes nyelvváltozatok főbb sajátosságai, jellemző használati körük. Egy ember – több nyelvváltozat.
A magyar nyelv határon túli változatai. A kárpátaljai magyar nyelvváltozatok	A magyar nyelv helyzete Magyarország határain kívül. A kétnyelvűség fogalma és típusai. A kárpátaljai magyar nyelvváltozatok jellemző sajátosságai (nyelvjárási jellemzők, a nyelvi kontaktusok hatása: kölcsönzés, kódváltás, gyakorisági eltérések, pragmatikai sajátosságok); a magyar nyelv más változataihoz viszonyított azonosságok és különbségek. A helyi nyelvváltozatok szerepe, az azonosságtudatban.
Nyelv és politika. A nyelvi tervezés	A nyelvpolitika fogalma és szerepe a társadalomban. A nyelvtörvény fogalma és szerepe. A nyelvi tervezés fogalma, ágai (helyzettervezés, állapottervezés, oktatástervezés), azok szerepe egy közösség életében.
Nyelvművelés	A nyelvművelés mint alkalmazott nyelvészeti tudományág. A nyelvművelés a nyelvi tervezés mint tudatos folyamat részeként. A nyelvművelés célja, feladatai (magára a nyelvre, illetve a nyelvhasználóra vonatkozóan), tartalma és módszerei. Az anyanyelvi nevelés. A nyelvi hátrányos helyzet és az iskola. A beszédkultúra, a beszédművelés és a beszédképesség-fejlesztés. Szerepük a személyiségfejlesztésben. A nyelvi norma és a nyelvhelyesség fogalma. Nyelvszokás és nyelvi norma. A nyelvi norma és a nyelvváltozatok. A jelenkori magyar nyelvművelés néhány kérdése

4. A magyar nyelv története

A nyelvi változás, a nyelv történeti változása	Változás és állandóság a nyelvben. Nyelvi változások felismerése a jelenkorban és múltban, példák alapján.
A magyar nyelv rokonsága	A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bemutatása. A nyelvrokonság főbb bizonyítékai.
A magyar nyelv történeti korszakai	A nyelvtörténeti korszakok. A nyelvtörténet forrásai: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek (TA, HB, ÓMS) A nyelvújítás lényege és jelentősége. A nyelvújítás mint nyelvi tervezési folyamat.
A magyar nyelv szókészletének alakulása	A szókészlet rétegei. Ősi alapnyelvi szavak, belső keletkezésű elemek. A szókölcönzés. Jövevényszók, idegen szók. Jövevényszó és idegen szó közötti különbség. Idegen szavak, nemzetközi szavak.

5. témakör: A szöveg

A szöveg és a kommunikáció	Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. A beszédhelyzet elemei. Szövegek jellemzőinek megfigyelése. A címzett szerepe a szöveg megalkotottságában.
Szóbeli és írásbeli szövegek	A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei. Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány egyszerűbb műfajában. Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány összetettebb műfajában. Érvelő esszé írása.
A szöveg szerkezete és jelentése	A szöveg és a mondat viszonya. A különféle szövegek felépítése, egységei. Szöveg méret, megjelenés. A szövegkohézió, a témaháló és a cím. Bekezdés, tömb, szakasz.
Szövegértelmezés	A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák. A téma értelmezése mindennapi, ismeretterjesztő és szépirodalmi szövegekben.
A szövegtípusok	Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint. A legjellegzetesebb közlésmódok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípusok: mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi. A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok: különböző típusú önéletrajzok, motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény, beadvány; hozzászólás, felszólalás, vitaindító, rövid ünnepi beszéd; ajánlás, méltatás; szórólap szövege.
Az elektronikus írásbeliség. Szövegek a világhálón.	Az internetes szövegek jellemzői, az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése. Az internetes adatkeresés, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása. A pontos és etikus hivatkozás. Az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (pl. honlap, blog, internet), az új közlésmódok társadalmi hatása.

6. témakör: A retorika alapjai

A köznek szóló, nyilvános beszéd	A retorika (szónoklattan) fogalma, kialakulásának története. A retorika mint tudomány és mint a közéleti beszéd művészete. A köznek szóló beszéd célja, feladatai. A nyilvános beszéd és kötöttségei.
A retorika rétegei és műfajai	A szónoki és az előadói stílus fogalma és különbségei. Fontosabb műfajai. Az alkalmi vagy ünnepi beszéd és az irodalmi beszéd (más néven szónoklat) a hagyományos retorikai stílus műfajai. Az előadói stílus műfajai a tárgyalás , a hozzászólás , a felszólalás , az előadás , a vita valamilyen témában vagy témáról. Műfaj és beszédhelyzethez összefüggése. Az előadó célja és a hallgatók elvárása az egyes beszédhelyzetekben. A beszéddel való meggyőzés mivolta és lélektani tényezői A szónok egyéniségének meggyőző ereje. A meggyőzés folyamata.

	A beszédszituáció, melyben az előszóbeli meggyőzés folyamata végbemegy. A beszédszituáció összetevői (hely, idő, téma, beszédpartner(ek)). A verbális és nonverbális elemek (mimika, gesztusok, testmozgás) szerepe a meggyőzés folyamatában.
Érvelés, az érvek típusai	Az érvelés fogalma. Bizonyítás és cáfolás. Az érvek fajtái. A definícióból eredő érvek; Az okokból eredő érvek; A körülményekből eredő érvek: Az analógián alapuló érvelés Az érvelés logikai alapformái: A dedukción alapuló érvelés: szillogizmus, entüméma. Az indukción alapuló bizonyítás. A releváns és a hibás érv megkülönböztetése.
Retorikai szöveg szerkesztése	A beszédmű elkészítése és megformálása Az anyaggyűjtés módjai: megfigyelés, kísérlet, utánzás, meghallgatás, megtekintés és olvasás. Az anyaggyűjtés forrásai. Elsődleges és másodlagos források. Általános- és szakbibliográfiák. Periodikák és szakkönyvek. A gyűjtött anyag elrendezése és megszerkesztése. Az egység, a haladás, a folytonosság, az arányosság és a teljesség elve a beszédművek szerkesztésben. Időrendi, térbeli és ok-okozati szempont az elrendezésben. A konkrét retorikai téma kiválasztása. A megfelelő műfaj megválasztása. Az érvek felkutatása és rendszerezése. A külső és belső érvek. A toposz (érvforrás) és szerepe. A beszédmű felépítése: bevezetés, tárgyalás (előkészítő rész, kifejtő rész) és befejezés. A tételmondat és a konklúziómondat szerepe. A beszédmű általános stíluskövetelményei A világosság, tömörség, természetesség, szemléletesség, változatosság követelménye. A műfajok stílári sajátosságaihoz való alkalmazkodás, a körülmények figyelembevétele, valamint az egyéni ízlés érvényesítése a beszédmű megformálásánál.

7. témakör: Stilisztika

A stílus fogalma. Jellegzetes stílustípusok	Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (<i>pl. bizalmas, közömbös, választékos</i>), felismerése, hatásának elemzése. Egyszerű stílusjelenségek felismerése, magyarázata.
A stílusérték	A stíléma (stíluselem). A stílusérték. Állandó és alkalmi stílusérték. A stíléma és a nyelvi norma. A nyelvi eszközök stilisztikai színezete (expresszivitása és stílusértéke). Adekvát és inadekvát stílus.
Stílusrétegek, stílusváltozatok	A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel. A társalgási stílus ismérvei, minősége, műfajai, nyelvi jellemzői. A közéleti szóbeliség szinterei, műfajai, jellemzői. A közéleti írásbeliség, a hivatalos stílus kritériumai, stílári kötöttségei, műfajai. A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (<i>pl. tipográfia, képi világ</i>). A tudományos stílus stílári jellemzői, műfajai. A szépirodalmi stílus és jellemzői, stílushatás a szépirodalmi szövegben. Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása.
Stíluszeszközök	A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stíluszeszközök tudatos használata a szövegalkotásban. Az egyszerűbb szóképek köznyelvi és szépirodalmi szövegekben: hasonlat, metafora, metonímia, megszemélyesítés. Metaforikus jelentés és dekódolása. Az egyszerűbb alakzatok: felsorolás, ismétlődés, ellentét, gondolatritmus.

MINTAFELADATSOR

I. SZÖVEGÉRTÉSI FELADATSOR (50 PONT)

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a kapcsolódó feladatokat!

Ukrajna állatvilága

Ukrajna állatvilága csaknem 44 ezer állatfajt számlál, amely a geológiai történelem alatt bonyolult fejlődési utat tett meg. Mai jellegzetességei az antropogén elején alakultak ki.

A természeti feltételek változatossága, a síkvidék jelentős területe, a Kárpátok és a Krím hegyvidéke, a Fekete- és Azovi-tenger, víztározók és folyók nagy száma meghatározta az állatvilág gazdagságát Ukrajnában. Ukrajna területén több mint 100 féle emlőst, közel 360 féle madarat, 21 hüllőfajt, 17 féle kétélűt, közel 200 féle halat, több mint 25 ezer faj rovar tartanak számon. A jelenlegihez hasonló állatvilág a paleogén közepétől kezdett kialakulni. A paleogén végén sertésszerű állatok éltek — antrakorektuszok, szarvtalan orrszarvúak — hiloteruszok, a madarak közül — kárókatonák, sárszalonnák, kacsák, gólyák, baglyok, a folyókban krokodilok éltek, a tengerekben pedig kardfogú cetek — zeugloduszok. A neogén végén, amikor a szárazföldek a mai méreteiket érték el, ún. hiparion fauna alakult ki. Ide tartoztak az emlősök közül a háromujjú hiparion lovak, zsiráfok, makáka-majmok, hangyászsünök, kardfogú maharodusz-tigrisek, medvék, róák, sündisznók, nyulak, pézsmapatkányok, a madarak közül — struccok, flamingók, vadtyúk, marabuk. Az antropogénben a legnagyobb változások az eljegesedés előrenyomulásával történtek. Ebben az időben kihaltak a hiparionok, hiloteruszok, majmok, zsiráfok, struccok, marabuk. Helyettük megjelentek az ún. mamut fauna képviselői. Ide tartoztak a mamut, a gyapjas orrszarvú, az óriási és gyapjas szarvas, a barlangi medve, a barlangi oroszlan, a foltos hiéna stb. Rájuk kívül sok olyan madárfaj jelent meg, amelyek a jelenlegi faunához is tartoznak.

A holocén közepétől kezdve, amikor már az éghajlati feltételek hasonlóak voltak a jelenlegihez a mamut fauna megritkult, de sok olyan faj jelent meg, amelyek a jelenlegi állatvilágra is jellemzők. A mamutfélék megritkulásában nagy szerepet játszott az ember is. A jelenlegi Ukrajna területén elterjedtek a tarpán-lovak, bölénybikák, vadszamarak — kulánok, szajhakok, előfordultak oroszlanok és hiénák is.

Nagymértékben változott meg az állatvilág a múlt évezredben, az ember mezőgazdasági tevékenysége és a lakosság számának növekedése által. A XVI. században eltűntek a kulánok, a XVII. században a bölénybikák, bölények, a XIX. században a Poliszján — a borz és a repülő mókusok, az erdőssztyeppén és sztyeppén — a vadlovak, a szajhakok, a Kárpátokban — a zergék, a fehér nyulak, a sarki fűjek stb.

A gyökeres változások eredményeként, amelyek az ember gazdasági tevékenysége által mentek végbe, megváltoztak az elsődleges bioegyesülések, egyes fajok eltűntek és mások jelentek meg helyettük, vagy terjedtek el. Ma már szükségessé vált a vadon élő állatok számának irányított változtatása, a védettség, az akklimatizáció és a reakklimatizáció útján, és az egyes kártékony fajok elleni harc útján.

Az állatok faji összetétele változik, amely függ a szerves világ sajátosságaitól. Különböznek egymástól az állatvilág összetételében a vegyeserdők, az erdős sztyeppék és sztyeppék. Sajátságos állatvilággal rendelkeznek a Kárpátok és a Krími-hegység, a víztározók, a limánöblök és a folyók deltái.

Forrás: Izsák Tibor: Ukrajna természeti földrajza, PoliPrint, Ungvár 2007.

1. Keresse ki a szövegből, hogy mely földtörténeti korszakok állatairól tesz említést a szöveg! (4 pont)

2. Párosítsa a számadatokat és az állatfajokat. (4 pont)

több mint 100 féle	rovarfaj
közel 360 féle	hal
közel 200 féle	emlős
több mint 25 ezer	madár

3. Határozza meg egy mondatban, miről szól a szöveg! (2 pont)

4. Válaszoljon az alábbi kérdésekre a szöveg alapján! (4 pont)

Mely korban alakultak ki Ukrajna állatvilágának mai jellegzetességei?

Mi okozta az antropogén korban a legnagyobb változásokat?

Minek a következtében változtak meg az elsődleges bioegyesülések?

Hány rovarfajt tartanak számon jelenleg Ukrajna területén?

5. Húzza alá azoknak az állatoknak a megnevezését, amelyekről szó esik a szövegben! (4 pont)

strucc, pingvin, zsiráf, vadszamar, krokodil, jegesmedve, kulán, törpeharcsa, üregi nyúl

6. A szövegben szó esik arról, hogy az antropogén korban kihalt állatfajok helyére a mamut fauna képviselői léptek. Nevezzen meg négy olyan állatot, amely a mamut faunához tartozott! (4 pont)

7. Igaz vagy hamis az alábbi állítás? A megfelelőt húzza alá! (6 pont)

Az ember mezőgazdasági tevékenysége és a lakosság számának növekedése miatt jelentősen megváltozott az állatvilág.

Igaz Hamis

Ukrajna állatvilága csaknem 44 ezer állatfajt számlál.

Igaz Hamis

A vegyeserdők, az erdős sztyeppék és sztyeppék állatvilága azonos.

Igaz Hamis

A jelenlegi Ukrajna területén soha nem éltek vadszamarak.

Igaz Hamis

A holocén kor közepén az éghajlati viszonyok már hasonlóak voltak a mostanihoz.

Igaz Hamis

A kulánok a XIX. században tűntek el Ukrajna állatvilágából.

Igaz Hamis

8. Válaszoljon egy szóval az alábbi kérdésekre! (4 pont)

Melyik században tűntek el az ukrajnai Poliszja területéről a repülő mókusok?

Mikor éltek Ukrajna folyóiban krokodilok?

9. Válaszoljon az alábbi kérdésekre igennel vagy nemmel, majd indokolja választ röviden! (8 pont)

Igaz-e, hogy az állatvilág fejlődése a geológiai történelem alatt bonyolult fejlődési utat tett meg?

Igen Nem

Igaz-e az, hogy az állatvilág alakulására az emberi lakosság létszáma nincs hatással?

Igen Nem

Szükség van-e napjainkban a vadon élő állatok számának irányított változtatására?

Igen Nem

Pozitív hatással van-e kártékony fajok elszaporodása az állatvilág létszámának alakulására?

Igen Nem

10. Töltse ki a táblázat hiányzó sorait a szöveg alapján! (10 pont)

Kor	Állatok (legalább kettő!)	Életkörülmények
	antrakorektuszok, hiloteruszok, zeugloduszok	jelenleginek megfelelő életkörülmények
neogén	zsiráfok, hangyászsünök, nyulak, pézsmapatkányok, flamingók	
	mamut, gyapjas orrszarvú, barlangi medve, barlangi oroszlán, foltos hiéna	
holocén		a mostanihoz hasonló éghajlati körülmények

II. ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT (40 pont)

A) ÉRVELÉS

Olvassa el az alábbi idézetet!

Isteneiben magát festi az ember. (...) A mítoszok alapvető emberi viszonylatokat tükröznek, olyan alapvető viszonyokat, amelyek a történelem során mindig újra és újra előkerülnek, s ezáltal a mítosz az általános, úgyszólván egyetlen képletben leírható viszonyt konkrét történetben meséli el, épp így, képletté csupaszítva lesz újraértelmezhető.

(Ritók Zsigmond)

Mi a véleménye a mítoszokról írott fenti gondolatmenetről, a szerző érveiről? Fejtse ki véleményét vagy ellenvéleményét a mítoszok folyamatos újraértelmezhetőségéről maximum egy oldalban! Álláspontja kifejtése során utaljon néhány kultúrtörténeti és mitológiai példára!

VAGY

B) GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A világhálón a következő pályázati kiírás olvasható:

„A Világ Tehetséges Fiataljai Alapítvány nemzetközi ösztöndíjprogramot hirdet tehetséges fiatalok kibontakozásának támogatására, egyedi fejlesztésük ösztönzésére. Pályázat minden olyan 15-20 év közötti fiatal, aki tehetséget érez magában valamilyen művészeti ágban, sportban vagy egyéb kreatív területen. A pályázathoz mellékelt önéletrajzban térjen ki érdeklődési területére, tehetségének lehetséges irányaira!”

Ön érettségiző diákként ismeretei bővítése és tehetsége kiteljesítése céljából meg szeretné pályázni ezt a fiatal tehetségeket támogató ösztöndíjat. Pályázatához hagyományos, kézzel írott önéletrajzot is mellékelnie kell. Készítse el önéletrajzát a pályázathoz!

Kitalált neveket használjon!

Helyesírás és íráskép 10 pont.

MEGOLDÓKULCS

I. SZÖVEGÉRTÉSI FELADATSOR (50 pont)

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a kapcsolódó feladatokat!

Ukrajna állatvilága

Ukrajna állatvilága csaknem 44 ezer állatfajt számlál, amely a geológiai történelem alatt bonyolult fejlődési utat tett meg. Mai jellegzetességei az antropogén elején alakultak ki.

A természeti feltételek változatossága, a síkvidék jelentős területe, a Kárpátok és a Krím hegyvidéke, a Fekete- és Azovi-tenger, víztározók és folyók nagy száma meghatározta az állatvilág gazdagságát Ukrajnában. Ukrajna területén több mint 100 féle emlőst, közel 360 féle madarat, 21 hüllőfajt, 17 féle kételtűt, közel 200 féle halat, több mint 25 ezer faj rovar tartanak számon. A jelenlegihez hasonló állatvilág a paleogén közepétől kezdett kialakulni. A paleogén végén sertésszerű állatok éltek — antrakorektuszok, szarvtalan orrszarvúak — hiloteruszok, a madarak közül — kárókatonák, sárszalonnák, kacsák, gólyák, baglyok, a folyókban krokodilok éltek, a tengerekben pedig kardfogú cetek — zeugloduszok. A neogén végén, amikor a szárazföldek a mai méreteiket érték el, ún. hiparion fauna alakult ki. Ide tartoztak az emlősök közül a háromujjú hiparion lovak, zsiráfok, makáka-majmok, hangyászsünök, kardfogú maharodusz-tigrisek, medvék, rókák, sündisznók, nyulak, pézsmapatkányok, a madarak közül — struccok, flamingók, vadtyúk, marabuk. Az antropogénben a legnagyobb változások az eljegesedés előrenyomulásával történtek. Ebben az időben kihaltak a hiparionok, hiloteruszok, majmok, zsiráfok, struccok, marabuk. Helyettük megjelentek az ún. mamut fauna képviselői. Ide tartoztak a mamut, a gyapjas orrszarvú, az óriási és gyapjas szarvas, a barlangi medve, a barlangi oroszlán, a foltos hiéna stb. Rajtuk kívül sok olyan madárfaj jelent meg, amelyek a jelenlegi faunához is tartoznak.

A holocén közepétől kezdve, amikor már az éghajlati feltételek hasonlóak voltak a jelenlegihez a mamut fauna megritkult, de sok olyan faj jelent meg, amelyek a jelenlegi állatvilágra is jellemzők. A mamutfélék megritkulásában nagy szerepet játszott az ember is. A jelenlegi Ukrajna területén elterjedtek a tarpán-lovak, bölénybikák, vadszamarak — kulánok, szajhakok, előfordultak oroszlánok és hiénák is.

Nagymértékben változott meg az állatvilág a múlt évezredben, az ember mezőgazdasági tevékenysége és a lakosság számának növekedése által. A XVI. században eltűntek a kulánok, a XVII. században a bölénybikák, bölények, a XIX. században a Poliszján — a borz és a repülő mókusok, az erdőssztyeppén és sztyeppén — a vadlovak, a szajhakok, a Kárpátokban — a zergék, a fehér nyulak, a sarki fürjek stb.

A gyökeres változások eredményeként, amelyek az ember gazdasági tevékenysége által mentek végbe, megváltoztak az elsődleges bioegyüttesek, egyes fajok eltűntek és mások jelentek meg helyettük, vagy terjedtek el. Ma már szükségessé vált a vadon élő állatok számának irányított változtatása, a védettség, az akklimatizáció és a reakklimatizáció útján, és az egyes kártékony fajok elleni harc útján.

Az állatok faji összetétele változik, amely függ a szerves világ sajátosságaitól. Különböznek egymástól az állatvilág összetételében a vegyeserdők, az erdős sztyeppék és sztyeppék. Sajátságos állatvilággal rendelkeznek a Kárpátok és a Krími-hegység, a víztározók, a limánöblök és a folyók deltái.

Forrás: Izsák Tibor: Ukrajna természeti földrajza, PoliPrint, Ungvár 2007.

MEGOLDÓKULCS

1. Keresse ki a szövegből, hogy mely földtörténeti korszakok állatairól tesz említést a szöveg! (4 pont)

paleogén _____

neogén _____

antropogén _____

holocén _____

2. Párosítsa a számadatokat és az állatfajokat. (4 pont)

több mint 100 félé	rovarfaj
közel 360 félé	hal
közel 200 félé	emlős
több mint 25 ezer	madár

3. Határozza meg egy mondatban, miről szól a szöveg! (2 pont)

A szöveg Ukrajna állatvilágának a változatosságáról és változásáról szól. **vagy**
elfogadható

Ukrajnai állatvilágáról és az egyes földtörténeti korokban élt állatokról.

4. Válaszoljon az alábbi kérdésekre a szöveg alapján! (4 pont)

Mely korban alakultak ki Ukrajna állatvilágának mai jellegzetességei?

antropogén (korban)

Mi okozta az antropogén korban a legnagyobb változásokat?

az eljegesedés (előrenyomulása)

Minek a következtében változtak meg az elsődleges bioegyesülések?

az ember gazdasági tevékenysége

Hány rovarfajt tartanak számon jelenleg Ukrajna területén?

több mint 25 ezer

5. Húzza alá azoknak az állatoknak a megnevezését, amelyekről szó esik a szövegben! (4 pont)

strucc, pingvin, zsiráf, vadszamar, krokodil, jegesmedve, kulán, törpeharcsa, üregi nyúl

6. A szövegben szó esik arról, hogy az antropogén korban kihalt állatfajok helyére a mamut fauna képviselői léptek. Nevezzen meg négy olyan állatot, amely a mamut faunához tartozott! (4 pont)

mamut, gyapjas orrszarvú, barlangi medve, foltos hiéna _____

7. Igaz vagy hamis az alábbi állítás? A megfelelőt húzza alá! (6 pont)

Az ember mezőgazdasági tevékenysége és a lakosság számának növekedése miatt jelentősen megváltozott az állatvilág.

Igaz Hamis

Ukrajna állatvilága csaknem 44 ezer állatfajt számlál.

Igaz Hamis

A vegyeserdők, az erdős sztyeppék és sztyeppék állatvilága azonos.

Igaz Hamis

A jelenlegi Ukrajna területén soha nem éltek vadszamarak.

Igaz Hamis

A holocén kor közepén az éghajlati viszonyok már hasonlóak voltak a mostanihoz.

Igaz Hamis

A kulánok a XIX. században tűntek el Ukrajna állatvilágából.

Igaz Hamis

8. Válaszoljon egy szóval az alábbi kérdésekre! (4 pont)

Melyik században tűntek el az ukrajnai Poliszja területéről a repülő mókusok?

XIX. század

Mikor éltek Ukrajna folyóiban krokodilok?

a paleogén kor végén

9. Válaszoljon az alábbi kérdésekre igennel vagy nemmel, majd indokolja választát röviden! (8 pont)

Igaz-e, hogy az állatvilág fejlődése a geológiai történelem alatt bonyolult fejlődési utat tett meg?

Igen Nem

Igaz-e az, hogy az állatvilág alakulására az emberi lakosság létszáma nincs hatással?

Igen Nem

Szükség van-e napjainkban a vadon élő állatok számának irányított változtatására?

Igen Nem

Pozitív hatással van-e kártékony fajok elszaporodása az állatvilág létszámának alakulására?

Igen Nem

A történelem során az éghajlati változások miatt jelentős mértékben változott az állatvilág. A végbemenő változásokban és az egyes állatfajok kihalásában komoly szerepe van az ember által végzett gazdasági tevékenységeknek és az emberi lakosság létszámnövekedésének is. Napjainkban az állatvilág egyensúlyának megőrzése miatt az állatok számát irányított módon is megpróbálják szabályozni. E folyamat keretein belül a kártékony fajok létszámát igyekeznek csökkenteni, és támogatják a kihalófélben lévő állatfajok szaporítását.

10. Töltse ki a táblázat hiányzó sorait a szöveg alapján! (10 pont)

Kor	Állatok (legalább kettő!)	Életkörülmények
<u>paleogén</u>	antrakorektuszok, hiloteruszok, zeugloduszok	jelenleginek megfelelő életkörülmények
neogén	zsiráfok, hangyászsünök, nyulak, pézsmapatkányok, flamingók	<u>a szárazföldek elérték a mai méreteiket</u>
<u>antropogén</u>	mamut, gyapjas orrszarvú, barlangi medve, barlangi oroszlán, foltos hiéna	<u>eljegesedés</u>
holocén	<u>tarpán-lovak, bölénybikák, hiénák, vadszamarak, oroszlánok</u>	a mostanihoz hasonló éghajlati körülmények

II. ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT (40 pont)

A) ÉRVELÉS

Olvassa el az alábbi idézetet!

Isteneiben magát festi az ember. (...) A mítoszok alapvető emberi viszonylatokat tükröznek, olyan alapvető viszonyokat, amelyek a történelem során mindig újra és újra előkerülnek, s ezáltal a mítosz az általános, úgyszólván egyetlen képletben leírható viszonyt konkrét történetben meséli el, épp így, képletté csupaszítva lesz újraértelmezhető.

(Ritoók Zsigmond)

Mi a véleménye a mítoszokról írott fenti gondolatmenetről, a szerző érveiről? Fejtse ki véleményét vagy ellenvéleményét a mítoszok folyamatos újraértelmezhetőségéről maximum egy oldalban! Álláspontja kifejtése során utaljon néhány kultúrtörténeti és mitológiai példára!

Egy lehetséges megoldás:

A mítoszok az emberek állandó útkeresésének lenyomatai. A világ hajnala óta az egymástól gyökeresen eltérő kultúrákban is ugyanazok a kérdések foglalkoztatják az emberiséget. A világ teremtése, az istenek eredete és az ember születése a mítoszok alapvető témakörei. A mítosz az önmagát és környezetét megismerni akaró ember válasza a világ kihívásaira. Egy olyan tudatforma adta válasz, melyben még nem válik el élesen egymástól a világ megismerésének tudományos, vallási és művészi megközelítési módja. A mítoszokban mindez együtt és egyszerre van jelen. Minden kultúra saját válaszokat talált ugyanazokra az alapvető kérdésekre, de sokszor találkozunk visszatérő motívumokkal is, a vízőzön gondolata például megtalálható a sumér, az ógörög és a keresztény mitológiában egyaránt.

Az európai kultúra a görög mitológiát ismeri leginkább, és értelmezi újra szinte minden művészeti korszakban. A görög mitológia emberképű isteneiben önmagunk vágyai, szenvedélyei, cselekedetei köszönnek vissza. A görög istenek háborúznak, civakodnak, szerelembe esnek, testük is emberi alakot tud ölteni, vagyis azoknak a problémáknak a tárgyasulásai, amelyek az embert foglalkoztatják önmaga és a világ viszonylatában. Minden történet emberi kapcsolatokat és viszonyokat tükröz, a konkrét történetekben általános életigazságok fogalmazódnak meg, csak emberfelettivé lényegítve és természetfeletti eszközökkel ábrázolva. Orpheusz és Euridiké története példázat a költészet és a szerelem erejéről, Héraklész megpróbáltatásai a nagyra hivatott, de sokszor önmaga áldozatává váló ember küzdelmeiről szólnak, Héró és Leándrosz története a szerelemnek a törvényeken és a halálon is átívelő örökkévalóságáról üzen, Pygmalion király szerelme (és művészi talentuma) átforgatja és életre kelti a márványt. A trójai mondakör szereplői az emberi helytállás különböző lehetőségeire példák: Akhilleusz a sorsát vállaló, Odüsszeusz a sorsát alakító ember példája. A thébai mondakör elmagányosodó hősei, akik Szophoklész tollán váltak halhatatlanná, Oidipusz és Antigóné, a sors, a végzet, a hit és a kötelesség, a vállalható és a vállalhatatlan összefüggéseiről mesélnek.

Tehát minden mitológiai történet újraértelmezhető, mert a történet általános emberi igazságokat és magatartásformákat tárgyasít.

A feladatra adható összesen 40 pont a következők szerint:

- A világos állásfoglalásért (egyértékű/ nem érték egyet) adható 4 pont.
- Egy releváns érvért, példáért adható 6 pont (maximum 30 pont)
- A végkövetkeztetés, összefoglalás megfogalmazásáért adható 6 pont.

VAGY

B) GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A világhálón a következő pályázati kiírás olvasható:

„A Világ Tehetséges Fiataljai Alapítvány nemzetközi ösztöndíjprogramot hirdet tehetséges fiatalok kibontakozásának támogatására, egyedi fejlesztésük ösztönzésére. Pályázat minden olyan 15-20 év közötti fiatal, aki tehetséget érez magában valamilyen művészeti ágban, sportban vagy egyéb kreatív területen. A pályázathoz mellékelt önéletrajzban térjen ki érdeklődési területére, tehetségének lehetséges irányaira!”

Ön érettségiző diákként ismeretei bővítése és tehetsége kiteljesítése céljából meg szeretné pályázni ezt a fiatal tehetségeket támogató ösztöndíjat. Pályázatához hagyományos, kézzel írt önéletrajzot is mellékelnie kell. Készítse el önéletrajzát a pályázathoz!

Kitalált neveket használjon!

Lehetséges megoldás tartalmi és formai elemei:

Önéletrajz

2000. március 26-án születtem Ungváron. Édesanyám, Minta Éva közgazdász, édesapám Minta Ferenc matematika tanár. Húgom, Minta Hajnalka általános iskolai tanuló. Én 2006 óta a Mintafalvi Középiskola tanulója vagyok, idén fogok érettségizni. Tanulmányi eredményeim kitűnőek, kiváló eredményekkel vettem részt járási és megyei tantárgyi vetélkedőkön magyar nyelvből és irodalomból, történelemből és matematikából. 2015-ben a KMPSZ által szervezett Édes Anyanyelvünk nyelvhasználati versenyen első, 2013-ban a Karády helyesírási versenyen második, a KMPSZ szervezte megyei történelem vetélkedőn 2016-ben első, a Terebesi Viktor matematikaversenyen második helyezést értem el.

2007-2014 között a Mintafalvi Zeneiskola hallgatójaként zongorázni és hegedülni tanultam, tagja vagyok mind az iskolai, mind a zeneiskolai énekkarnak.

Anyanyelvemen, a magyaron kívül beszélek alapfokon angolul és ukránul, rendelkezem alapvető számítógépes ismeretekkel.

Szabadidőmben érdeklődöm a különböző korok művészetei iránt, olvasok és kézilabdázom, tagja vagyok továbbá az iskola atlétikai szakkörének.

Az iskola befejezése után művészettörténetet szeretnék tanulni, ezért jelentkeztem erre a pályázatra is, melynek támogatásával lehetőségem lenne a jelentősebb külföldi, ukrainai és magyarországi múzeumok meglátogatására.

Mintafalva, 2017. január 21.

Minta Péter

A feladatra adható összesen 40 pont a következők szerint:

-- A formai elemekért adható 10 pont (a műfaj megnevezése (önéletrajz), hely, dátum, aláírás, bekezdésekre tagolás)

-- A tartalmi elemekért adható 30 pont:

Születési adatok 6 pont

Család összetétele 6 pont

Iskolák, tanulmányi eredmények felsorolása 6 pont

Hobbi, érdeklődés felsorolása 6 pont

Nyelvtudásról szóló adatok (vagy egyéb más tárgykör a megadottakon kívül) 6 pont.

Helyesíráásra és írásképre adható 8+2, azaz 10 pont.